

Niels Mattsson Johansen

Karen Bray

Grave Attending, A Political Theology For The Unredeemed. New York: Fordham University Press 2020. 259 s. £ 27.

Med *Grave Attending* forbinder Bray affektteori og teologi. Brays proesorienterede hverdagsteologi bygger ikke kun på teologiske værker, men også på kulturteoretiske kilder som Laurent Berlant, Sara Ahmed, Robin James, Ann Cvetkovich og Foucault samt eksempler hentet fra moderne popkultur.

Sigtet med bogen er at vise, hvordan den neoliberalistiske ideologi har smittet af på teologien, og at de to dermed har indgået et ubevidst makkerskab. Det har, ifølge Bray, haft som konsekvens, at teologi ikke er i stand til at rumme uproduktive og negative følelser og tilstande som fx depression.

I bogens første tre kapitler præsenterer Bray sit problemfelt: Følelser og temporalitet i det post-fordistiske samfund samt teologiens håndtering af dem. I bogens fjerde kapitel anvender Bray sin metode og sit kildevalg i en eksegese af to modvillige eksistenser: Martha fra Luk 10,38-42 og Jonas fra Jonas' bog. I bogens sidste to kapitler udfolder Bray derefter sit eget bud på en teologi, der kan rumme negative følelser, som fx Jonas og Martha repræsenterer.

I andet kapitel, "Unsaved Time", som er bogens mest traditionelt teologiske, tager Bray afsæt i neoliberalismens eskatologiske tidsopfattelse, der kommer til udtryk i dens fokusering på fremtid og udvikling. Med Robin James' *Resilience & Melancholy: Pop Music, Feminism, Neoliberalism* (2015) viser Bray, hvordan begrebet resiliens, som udtryk for et personlighedsideal, har skabt et narrativ, hvor det handler om at overvinde et traume og komme stærkere ud på den anden side. De, der ikke har overvundet traumet, sorteres automatisk fra som fortabte. Bray eksemplificerer forståelsen af tid og resiliens med langfredag og påskedag: Korset er nødvendigt for opstandelsen, præcis som traumet er nødvendigt for resiliens. Resiliensideologien gennemspiller dermed traumet i langfredag og overvindelsen påskesøndag. Hurtigt videre fra fredag til søndag. Resiliens og frelse bliver dermed hinandens paralleller. Bray ønsker mindre fokus på fremtid, overvindelse og resiliens og i stedet mere vægt på lørdagen som en queertemporalitet og et "midt-i-mellem". Med Shelley Rambos idé om Holy Saturday fra *Spirit and Trauma: A Theology of Remaining* (2010) ser Bray lørdagen som et bud på netop denne queertemporalitet, hvor traumet ikke er overvundet, men endnu er præsent, og hvor følelserne er modstridende: Håb, kaos og afmagt fylder lige meget, og her er plads til ikke at overkomme traumet. Det minder i visse henseender om den klassisk paulinske uafgjorthed "allerede, endnu-ikke", men har i sin politiske bevidsthed større fokus på traumet.

I det mere eksegetiske kapitel fire, "Unwilling Feeling", udlægger Bray Martha fra Lukasevangeliet samt Jonas (med Sara Ahmeds terminologi) som "affect aliens" og "killjoys". Deres følelser er hverken positive eller bekræftende, og begge stiller sig kritiske over for Gud/Jesus. Det er disse skikkelser, Bray dvæler ved og gør plads til i sin teologi, hvis sigte er at skabe et alternativ til, hvad hun kalder et "neoliberal redemption narrative" (s. 186). Ved at fokusere på disse affect aliens, killjoys og marginaliserede skikkelser som grus i det neoliberale maskineri tilbyder Bray en original læsning af kendte motiver og historier, som viser et nyt potentiale for tolkningen af bibelske scener i en nutidig kontekst.

Brays egen teologi bygger udover A.N. Whitehead på Cathrine Keller og Foucault. Med Foucaults "becoming what we never were" ønsker Brays sig

i bogens sidste to kapitler en desubjektiviserende selvomsorg, der tager sit udgangspunkt i interdependens og afhængigheden af andre. Brays forslag om desubjektivisering og interdependens kommer især til udtryk i det sidste kapitel, som handler om afro-amerikanere, der historisk er blevet ekskluderet fra det hvide frelsesnarrativ. Brays teologi tager eksklusionen alvorligt. I stedet for at bygge en bro eller "komme videre" ønsker hun at gøre plads til traumet, ligesom hun ønsker at dvæle ved de uproduktive følelser som vrede, depression og afmagt.

Med *Grave Attending* viser Bray således, hvordan teologien kan indgå i en dialog med andre aktuelle teoridannelser, og gør den dermed tidsdiagnostisk, hverdagsnær, og politisk bevidst. Det er en absolut anbefalelsesværdig bog, der ved sit kilde- og teorivalg føles som et frisk og vedkommende pust.

Giovanna Barbara Alesandro